

የአሜሪካ የውጭ ጉዳይ ሚኒስቴር

ዲፕሎማሲ ሲተገበር

በ2008 ዓ.ም. የሰብዓዊ መብቶች ዘገባ፡ መቅድም

ዴሞክራሲ፣ ሰብዓዊ መብቶች፣ እና የሠራተኛ ቢሮ

በ2008 ዓ.ም. ሰብዓዊ መብቶችን በተመለከተ የአገሮች አሠራር ዘገባዎች

የካቲት 18 ቀን 2001 ዓ.ም.

የሰው ልጅ መሻሻል በሰው ልጅ መንፈስ ላይ የሚተማመን ነው። ይህ የማያመልጡት ሐቅ የአዲሱ ምእት ዓመት ፈተናዎች የሰውን ልጅ ተስጥኦዎች በሙሉ ስፋቱ አሰባስቦን አገራችንን እና ዓለማችንን ወደፊት እንድናራመድ ከምንጠየቅበት ከአሁኑ ወቅት በበለጠ ግልጽ የሆነበት ጊዜ ከቶውንም አልነበረም።

እያንዳንዱ ወንድ፣ ሴት፣ ሕፃን በጎብረተሰብ ውስጥ ሙሉ ተሳትፎ እንዲኖረው/ራት እና እግዚአብሔር በሰጠው/ጣት ክህል ለመጠቀሙ/ሟ ዋስትና መስጠት አገራችን ከተመሠረተችበት ጊዜ ጀምሮ ሲያነቃቃት የኖረ ፅኑ አስተሳሰብ ነው። የተጠቀሰው ሃሳብ በተባበሩት መንግሥታት የሰብዓዊ መብቶች ሁለንተናዊ መግለጫ ውስጥ ተቀርጿል። እንደዚሁም ኘሬዚዳንት አባማ ሥልጣን ሲረከቡ ባደረጉት ንግግር "ሁሉም እኩል፣ ሁሉም ነፃ መሆናቸውን እና ሁሉም ምሉዕ ደስታ የሚያስገኛላቸውን አቅጣጫ የመከተል ዕድል ሊኖራቸው ይገባል" የሚለውን እምነት እያንዳንዱ ትውልድ ከቀደምቱ ተቀብሎ በመያዝ ለሚቀጥለው ማስተላለፍ እንዳለበት ባስታወሱን ጊዜ የሃሳቡ መሠረታዊነት ተንጸባርቋል።

የውጭ ፖሊሲያችን እነዚህን ጊዜ የማይገድባቸውን፣ ለሰዎች የመናገር፣ የማሰብ፣ የማምለክ፣ እና በነፃነት የመሰብሰብ፣ ሥራቸውን እና የቤተሰብ ሕይወታቸውን ተከብረው የመምራት፣ ለብሩህ የወደፊት ዕድል ያሏቸው ህልሞች መሟላት ሕጋዊ ሥልጣን የሚሰጡትን እሴቶች ወደፊት ማራመድ አለበት።

ሰብዓዊ መብቶችን ወደፊት ማራመድ ለውጭ ፖሊሲያችን አስፈላጊ እና መሠረታዊ የሆነ የሙሉው አንድ ክፍል ነው። በአሜሪካ ምድር ላይ እንዲሆን የምንመኘውን ለማሳካት የምንኖር ብቻ ሳንሆን፣ በመላው ዓለም ከሚገኙ ሌሎች አገሮች እና ሕዝቦች ጋር ግንኙነት ስናደርግ ለሰብዓዊ መብቶች ይበልጥ ከበሬታ በመስጠት እንመራለን። አንዳንድ ሥራችን በመንግሥት ስብሰባዎች እና በይፋ (official) ውይይት የሚከናወን

እንደመሆኑ፣ ይህን ዓላማ ወደፊት ለማራመድ አስፈላጊ ነው። የሰውን ልጅ መንፈስ በመጫን የሚያዳክሙትን፣ የሰው ልጅ ሊያደርጋቸው/ሊደርስባቸው የሚችለውን የሚያጣብቡትን እና የሰውን ልጅ መሻሻል የሚያቀጭጭቱን አምባገነንነትን እና የሰውን ልጅ በቁጥጥር ሥር ማዋልን ለማሸነፍ ግን በአንድ አቀራረብ ብቻ አንተማመንም።

ስለዚህም የመንግሥት ብቻ ከመሆን አልፎ መላውን ዓለም የሚሸፍን ጥረት እናደርገዋለን። መንግሥታዊ ካልሆኑ ድርጅቶች፣ ከንግድ ተቋሞች፣ ከሃይማኖት መሪዎች፣ ከትምህርት ቤቶች እና ዩኒቨርሲቲዎች፣ እና ከግለሰብ ዜጎች፣ እነዚህ ሁሉ ሰብዓዊ መብቶች ተቀባይነት የሚያገኙበትን፣ የሚከበሩበትን፣ ጥበቃ የሚያገኙበትን ዓለም ለመፍጠር ወሳኝ ሚና የሚጫወቱ እንደመሆናቸው፣ ከሁሉም ጋር አብረን እንሠራለን።

ለሰብዓዊ መብቶች ያለን ፅኑ አቋም ለሀሊናዊ እሴቶቻችን ባለን እምነት፣ እንደዚሁም በሌሎች አገሮች የሚኖሩ ሰዎች ካጠላባቸው ሰቆቃ ወጥተው እና ከአሥራታቸው ተላቅቀው እኛ የምንደሰትባቸውን እና አክብረን የምንጠብቃቸውን ዕድሎችና መብቶች ሲቀዳጁ የእኛን የእራሳችንን ደህንነት፣ ብልፅግና፣ እና መሻሻል የምናዳብር መሆናችንን ስለእምናውቅ ነው።

በዚያ መንፈስ ይኸን በ2008 ዓ.ም. ሰብዓዊ መብቶችን በተመለከተ ስለአገሮች አሠራር በዲፓርትመንት.አፍ.ስቴት (በውጭ ጉዳይ ሚኒስቴር) የተዘጋጀውን ዘገባ በዚህ ደብዳቤ ሸኝነት ለዩናይትድ ስቴትስ ኮንግራስ አስተላልፋለሁ።

ሂላሪ ሮድሃም ክሊንተን
ሴክሬተሪ አፍ ስቴት
(የውጭ ጉዳይ ሚኒስትር)

የአሜሪካ የውጭ ጉዳይ ሚኒስቴር

ዲፕሎማሲ ሲተገበር

በ2008 ዓ.ም. የሰብዓዊ መብቶች ዘገባ፡ መግቢያ

የዴሞክራሲ፣ ሰብዓዊ መብቶች፣ እና የሠራተኛ ቢሮ

በ2008 ዓ.ም. ሰብዓዊ መብቶችን በተመለከተ የአገሮች አሠራር ዘገባዎች የካቲት 18 ቀን 2001 ዓ.ም.

በቅርቡ የተገባደደው ዓመት ሦስት ዝንባሌዎች/አዝማሚያዎች የታዩበት ነበር። እነዚህም በመላው ዓለም እያደገ የመጣ የግል እና የፖለቲካ ነፃነት በይበልጥ የማግኘት ጠጣር ጥያቄ፣ እነዚህን ነፃነቶች ወደ ጎሳ ለመግፋት የሚደረጉ መንግሥታዊ ጥረቶች፣ እና ንቁ ሲቪል ኅብረተሰቦችን አቅፎ ሕዝባዊ ተሳታፊነት በሰፊነባቸው ዴሞክራሲዎች ሰብዓዊ መብቶች በይበልጥ መለምለማቸው እንደገና መረጋገጡ ናቸው።

እነዚህ በኮንግራስ ትዕዛዝ የተዘጋጅ ዘገባዎች በ2008 ዓ.ም. ውስጥ በመላው ዓለም የሚገኙ መንግሥታት ሰብዓዊ መብቶችን በሚመለከት የተቀበሉባቸውን ዓለምአቀፍ ግዴታዎች በተግባር ለመፈጸም እንዴት እንደተንቀሳቀሱ ይገልጻሉ። በሰብዓዊ መብቶች ላይ የሚፈጸሙ ጥቃቶች ትኩረት እንዲያገኙ በመርዳት፣ ጥቃቶቹን ለማስወገድ እርምጃ እንዲወሰድ ያነሳሳል ብለን እናምናለን። እንደዚሁም በብዙ ጥረት የተሳካውን የሰውን ልጅ ነፃነት ወደፊት ማራመድ በሚመለከት በዘገባው ውስጥ የቀረበው ገድል መብቶቻቸውን ለመጎናጸፍ ብዙውን ጊዜ አስፈሪ መሰናክሎችን እየተጋፈጡ አሁንም በመጣር ላይ የሚገኙትን እንደሚያበረታታ ተስፋ እናደርጋለን።

እነዚህ ዘገባዎች ለአሜሪካ ፖሊሲ አውጭዎች መረጃ ሆነው ለሌሎች መንግሥታት፣ በይነ መንግሥታዊ ተቋሞች፣ መንግሥታዊ ያልሆኑ ድርጅቶች (መያዶች)፣ የሰብዓዊ መብቶች ተከላካዮች፣ እና ጋዜጠኞች በማጣቀሻነት ያገለግላሉ። የአሜሪካ የውጭ ፖሊሲ የሚሸከረከረው ብቃት ባለው መከላከያ ዙሪያ ብቻ ሳይሆን፣ በጠንካራ ዲፕሎማሲ እና ለፖለቲካዊ እና ኢኮኖሚያዊ ልማት ብርቱ ድጋፍ በመስጠት ጭምር ነው። ብርቱ የሰብዓዊ መብቶች ፖሊሲ የአሜሪካን እሴቶች እንደገና በማረጋገጥ ብሔራዊ ጥቅሞቻችንን ያሳድጋል። ኘፊዚዳንት አባማ በሥልጣን መረከቢያ ንግግራቸው እንዳሉት "አሜሪካ መፃኢ ሰላም እና ክብር ለሚሻ ለእያንዳንዱ አገር እና ለሁሉም ወንድ፣ ሴት፣ ሕፃን ወዳጅ ናት ..." ነገር ግን "በሙሰኛነት እና በማጭበርበር ሥልጣንን አጥብቃችሁ

በመያዝ ከእናንተ የተለዩ ሃሳብ ያላቸውን የምታፍኑት እናንተ በጨቋኙ የታሪክ ጎን መሆናችሁን እወቁት፤ ሆኖም፤ ቡጢአችሁን ለመክፈት ፈቃደኞች ከሆናችሁ እኛም እጃችንን እንዘረጋላችኋለን።"

አገራችን ከተመሠረተችበት ጊዜ ጀምሮ ኢ-ፍትሐዊነቶችን ለማረም እና መሠረታዊ ነፃነቶች በምሉዕነት ተከብረው የሁሉም ዜጎቻችን እንዲሆኑ ለማድረግ ጥረናል። እነዚህ ጥረቶችም ተጠያቂነት ባለው የዴሞክራሲያዊ ሥርዓት መንግሥት፤ በሕግ የበላይነት፤ ንቁ በሆነ ነፃ ማሰራጫ እና፤ ከሁሉም በበለጠ፤ በዜጎቻችን ሕዝባዊ (ሲቪክ) ንቁነት ወደፊት እየመጠቁ በመደገፍ ኖረዋል።

እነዚህን ዘገባዎች በምናትምበት ጊዜ በአገር ውስጥ እና በዓለም አቀፍ ደረጃ፤ በሁለቱም፤ የዩናይትድ ስቴትስ የተመዘገበ መረጃ በብርቱ ጥንቃቄ እንደሚመረመር ዲፖርትመንት አፍ.ስቴት ይገነዘባል። አሁን በቅርቡ ኘሬዚዳንት አባማ ግልጽ እንዳደረጉት፡ "ከደህንነታችን እና ከፍተኛ ዋጋ ከምንሰጣቸው ከሁለት አንዱን መምረጥ ሀሰት በመሆኑ አንቀበለውም።" ስለእኛ አፈጻጸም ሌሎች በዓለምአቀፍ ማህበረሰብ ውስጥ ያሉ --ሌሎች መንግሥታትም ሆኑ ወይም መንግሥታዊ ያልሆኑ ተዋንያን-- የሚያሰሙዋቸውን አስተያየቶች በውስጥ ጉዳዮችን ጣልቃ መግባት ነው አንልም። ሌሎች መንግሥታትም ስለአፈጻጸማቸው የሚገለጸውን በውስጥ ጉዳዮቸው ጣልቃ እንደ መግባት አድርገው መቁጠር የለባቸውም። እኛ እና ሌሎችም ሉዓላዊ አገሮች በሙሉ የዜጎቻችንን ሁለንተናዊ ሰብዓዊ መብቶችን እና ነፃነቶችን እንድናከብር የተቀበልናቸው ዓለምአቀፋዊ ግዴታዎች ስላሉ፤ እነዚያ ግዴታዎች እየተፈጸሙ አለመሆናቸውን በሚያምኑበት ጊዜ ይህንኑ ማሳወቅ የሌሎች ሃላፊነት ነው።

የአሜሪካ መንግሥት ስለእኛ አፈጻጸም የሚነገረውን ስጋት ማድመጥ እና በጥሞና መልስ መስጠቱን ይቀጥላል። አባል የሆንባቸውን የተለያዩ የሰብዓዊ መብቶች ስምምነቶችን በሚመለከት፤ ባሉብን ግዴታዎች መሠረት ለሚመለከታቸው ዓለምአቀፋዊ አካላት ዘገባዎች ማቅረባችንን እንቀጥላለን። የአሜሪካ ሕጎች፤ ፖሊሲዎች፤ እና አፈጻጸሞች በቅርብ ዓመታት ውስጥ ቀስ በቀስ ብዙ እያደጉ መጥተዋል፤ በዚህ ይቀጥላሉም። ለምሳሌ፤ በጥር 14 ቀን 2001 ዓ.ም. ኘሬዚዳንት አባማ በንጋታናዎ የነበሩት የማገቻ ሥፍራዎች እንዲዘጉ እና የአሜሪካ መንግሥት የእገታ እና በጥያቄ ምርመራ ፖሊሲዎች እንዲገመገሙ መመሪያ በመስጠት ሦስት የአስፈጻሚ ትዕዛዞችን ፈርመዋል።

በእነዚህ ዘገባዎች ውስጥ የሚገኙትን መረጃዎች ከመንግሥታት እና የባለብዙ ወገን ከሆኑ ተቋሞች፤ ከብሔራዊ እና ዓለምአቀፋዊ መንግሥታዊ ያልሆኑ ቡድኖች፤ እና

ከትምህርት ተቋሞች፣ ከሕግ ሊቃውንት፣ ከሃይማኖት ቡድኖች፣ እና ከማሰራጨዎች ነው ያሰባሰቡን። ዘገባዎቹ በከፍተኛ ደረጃ ትክክለኛ እና የማያዳሉ መሆናቸውን ለማረጋገጥ እና እውነቱን አበጥሮ ለማውጣት በረጅም የማጣራት ሂደት ያለፉ ናቸው። እያንዳንዱ የአገር ዘገባ ለእራሱ ይናገራል። ሆኖም፣ አንዳንድ ሰፊ እና ለሁሉም የሚሆኑ አስተውሎቶችን መቅሰም ይቻላል።

አንድ፡ በ2008 ዓ.ም. ውስጥ ግላዊ እና ፖለቲካዊ ነፃነት እንዲኖር የቀረቡት ጠጣር ጥያቄዎች በዓለም ዙሪያ በሚገኙ ብዙ አገሮች ውስጥ ወደኋላ መገፋታቸው ቀጥሏል። ቁጥራቸው አሳሳቢ የሆነ አገሮች ለመሸከም ከባድ የሆኑ፣ አጠባቢ ወይም አማቂ የሆኑ ሕጎችን እና ደንቦችን በመያዳት እና፣ ኢንተርኔትን ጨምሮ፣ በማሰራጨዎች ላይ ጭነዋል። ጀግና የሆኑ ብዙ የሰብዓዊ መብቶች ተከላካዮች ለእራሳቸው እና ወገናቸው ለሆኑት የአገራቸው ወንዶች እና ሴቶች መብቶች መከበር ሰላማዊ ግፊት በማድረጋቸው ተዋክበዋል፣ ተሰፈራርተዋል፣ ታግተው እና ታስረዋል፣ ተገድለዋል፣ ወይም በብቀላ ሕገወጥ ለሆኑ ኃይለኛ የአካል ጥቃት ተዳርገዋል።

ሁለት፡ ሰብዓዊ መብቶችን ማጎሳቀል በፖለቲካ ሥርዓቶቹ ውስጥ ጥልቅ የሆነ የበሽታ ምልክት እንዳለ ማሳየቱን ቀጥሏል። እጅግ ከባድ ሆነው በሰብዓዊ መብቶች ላይ ጥቃቶች የፈጸሙት ተጠያቂነት የሌለባቸው ገዥዎች ቁጥጥር የሌለበት ኃይል ሲኖራቸው ወይም ከውስጥ ወይም ከውጭ በሚፈጠር ግጭት የሚባባስ የመንግሥት ውድቀት ወይም መገርሰስ በሚከሰትባቸው አገሮች የመሆን አዝማሚያ አሳይተዋል።

ሦስት፡ ጤናማ የሆኑ የፖለቲካ ሥርዓቶች ሰብዓዊ መብቶችን እንደሚያከብሩ ይበልጥ ያስተማምናል። ሰብዓዊ መብቶች በበለጠ የተከበሩባቸው አገሮች ከዚህ በሚከተሉት የምርጫ፣ የተቋም እና የኅብረተሰብ ባህሪ ተለይተው የሚታወቁ ነበሩ፡-

ንፁህ የድምፅ አሰጣጥ እና ድምፅ የተሰጠባቸውን ወረቀቶች በሐቅ መቁጠር ብቻ ሳይሆን፣ የነፃ እና ትክክለኛ ምርጫ ሂደት ከተጠቀሱት አስቀድሞ ድምፅ ለማሰባሰብ በሚደረገው የምርጫ ዘመቻ እውነተኛ ውድድር እንዲካሄድ ማስቻል፣ የመናገር፣ በሰላም የመሰብሰብ፣ እና የመደራጀት መብቶችን በሙሉ ማክበር፣

- ተወካይነት፣ ተጠያቂነት፣ ግልጽነት፣ ዲሞክራሲያዊ የመንግሥት ተቋሞች፣ በዲሞክራሲያዊ ምርጫዎች ያሸነፉ መሪዎች የሚያስተዳድሩትም በዲሞክራሲያዊነት መሆኑን የሚያረጋግጡ በሕግ የበላይነት ሥር ነፃ የሆኑ የፍትሕ አካላት፣ እና
- ነፃ የሆኑ መያዳቶችን እና ነፃ ማሰራጨን ጨምሮ ንቁ ሲቪል ኅብረተሰቦች።

እርግጥ ነው፤ ከላይ የሰፈሩት አስፈላጊ ነገሮች ባሉባቸው አገሮችም አንዳንድ ጊዜ የሰብዓዊ መብቶች ጥቃቶች ተከስተዋል። ዲሞክራሲያዊ ምርጫዎች ሕጉን ባልተከተለ አሠራር ሊበላሹ ይችላሉ። በሥልጣን መባለግ እና የፍትህ መዛባት ሊኖሩ ይችላሉ። የዲሞክራሲያዊ መንግሥት ተቋሞቻቸው ደካማ የሆኑ እና ኢኮኖሚያቸው በመታገል ላይ የሚገኙ አገሮች ሕዝቦቻቸው ለተሻለ ሕይወት ያላቸውን ፍላጎት እና ምኞት ማሟላት ላይሳካላቸው ይችላል። ሙሰኛነት በሕዝብ ተአማኒ መሆንን ያዳክማል። በአንዳንድ አገሮች ለረጅም ጊዜ ወደ ዳር ተገፍተው የተተው የሕዝቡ ክፍሎች በአገሮቻቸው ሕይወት ሙሉ ተሳትፎ ማድረጋቸው ገና እየተጠበቀ ነው። በአገር ውስጥ እና/ወይም በድንበር አቋራጭ ግጭቶች ምክንያት የሚፈጠር ፀጥታ ማጣት ለሰብዓዊ መብቶች መከበር የሚደረገውን ማሻሻል ሊጎዳ እና ሊያዘገይ ይችላል። ነገር ግን ከላይ የተጠቀሱት የምርጫ፣ የተቋም እና የኅብረተሰብ አስፈላጊ ነገሮች ከተሟሉ ችግሮችን ለመፍታት ትኩረት የመስጠት፣ ማረሚያዎችን እና ማሻሻያዎችን የማድረግ ዕድል በጣም ሰፊ ይሆናል።

በአንድነት ሲወሰዱ እነዚህ ሦስት አዝማሚያዎች የአሜሪካ ዲሻሎማሲ በርትቶ መሥራት፣ በሰብዓዊ መብቶች ላይ የሚደረጉ ጥቃቶችን መቃወም አስፈላጊ መሆናቸውን እና እንደዚሁም አገራችን የአራሳችንን አፈጻጸም በጥንቃቄ እንድንገመገም ማስፈለጉን ያረጋግጣሉ። በተጨማሪም እነዚህ አዝማሚያዎች ዲሻሎማሲን ጤናማ የፖለቲካ ሥርዓቶችን ለማስገኘት እና ሲቪል ኅብረተሰብን የሚረዳ ስትራቴጂ ፈጥሮ ሁለቱን በማጣመር መንቀሳቀስ እንደሚበጅ ያረጋግጣሉ።

ከዚህ በታች አንባቢያን በእያንዳንዱ የጄኦግራፊ ክልል ስለሚገኙት ቁልፍ የሆኑ አዝማሚያዎች አጫጭር መግለጫዎችን ያገኛሉ። እያንዳንዱ ክልላዊ መግለጫ በገንቢነትም ሆነ በአፍራሽነት ወይም በቅይጥ ጉልህ ነገር የተከሰተባቸው በመሆኑ የተመረጡ አገሮች ላይ (በፊደል ተርታ) የ2008 ዓ.ም. የዜና መዋዕል በአጭሩ ቀርቧል። በይበልጥ አጠቃላይ እና ዝርዝር መረጃ ለማግኘት በእያንዳንዱ አገር ላይ የቀረቡትን ዘገባዎች ማየት እንደሚቻል እንጠቁማለን።